

VYDÁNO PÉČÍ GYMNÁZIA IVANA OLBRACHTA V SEMILECH
A GYMNÁZIA JANA OPLETALA V LITOVLI
V ROCE 2002

Copyright ©Alois Volkman, 2002
Illustrations © Vladimír Komárek, 2002
Preface © Miloš Plachta, 2002

ALOIS VOLKMAN

* 18. 9. 1937 Chudobín u Litovle.

Pochází z rodiny faráře církve čs. husitské. Po maturitě na gymnáziu v Litovli (1955) absolvoval Lékařskou fakultu UP v Olomouci a od absolutoria (1961, MUDr.) působil jako internista v Okresním ústavu národního zdraví na Kladně. Od r. 1968 pracoval ve venkovském zdravotním obvodě (Otvovice), zároveň byl vedoucím lékařem okresního oddělení zdravotní výchovy v Kladně. Od r. 1997 v důchodu. Byl přítelem a osobním lékařem J. Seiferta.

První verše publikoval ve studentském univerzitním časopise Tribuna (1959-61); dále přispíval zejména do periodik: Lidová demokracie (od r. 1962), Zemědělské noviny, Mladá fronta, Květy, Naše rodina, Literární měsíčník aj. Volkmanova poezie je tematicky i svým étosem velmi úzce spojena s autorovou celoživotní lékařskou profesí, která jej učinila vnímavým pro proměnlivost mezilidských vztahů. Tváří v tvář bolesti a utrpení usiluje jeho lyrika o „přesnou diagnózu“ pohnutek a činů jedince. Volkmanovo tíhnutí k paradoxu, aforističnosti a civilnosti výrazu dokládá jeho racionální vztah ke skutečnosti, což se zvláště výrazně projevuje v úsilí po jasné a výstižné pointě, která chce být koncentrací básníkovy společensko-kritického postoje (Bez receptů, To je věc). Tento charakter má i Volkmanova ryze náboženská poezie (Znovuzrození, Ptám se svých slov), v níž převažuje tvrdý odsudek všeho, co porušuje křesťanskou morálku a dehumanizuje svět. Svůj vztah k J. Seifertovi vyjádřil básnickým cyklem,

který je součástí memoárově koncipované knížky Silent musae.

BIBLIOGRAFIE:

Poezie a vzpomínky: Malá vizita (1976); Tlak mé krve (1979); Znovuzrození (1982); Bez receptů (1983); To je věc (1987); Silent musae (vzpomínky na J. Seiferta, vlastním nákladem, 1991); Ptám se svých slov (1991); Stáčení podzimu (1994), PokRok rodiny (1994), K prahu domova (1998), Stopy co doby tropí (2002). Příspěvky v almanáších: Mladé víno (1961); Odpich (1965).

VLADIMÍR KOMÁREK

* 10.8. 1928 Hořensko u Semil

† 24.8. 2002 Jilemnice

Přední český malíř, grafik a ilustrátor, spisovatel a výborný vypravěč – improvizátor, absolvoval Vysokou školu uměleckoprůmyslovou, kde studoval u profesora Karla Štipla. Nesmírně činný malíř vystavoval své obrazy u nás i v zahraničí na mnoha samostatných výstavách a jeho dílo je zastoupeno v Národní galerii a dalších předních galeriích v České republice i v Evropě a zdobí též interiér Parlamentu ČR. Ilustroval více než 50 knih, především poezii takových básníků, jakými byli Jaroslav Seifert, František Hrubín, Karel Hynek Mácha, Sergej Jesenin, Jiří Wolker, A. S. Puškin a další. Sám napsal svoji biografii „Pojednání o mé radostné cestě od kolébky ke krematoriu“ a velký úspěch též slavily nedávno vydané „Řeči s Pavlínou“. Komárkovu osobnost a jeho dílo popisují mnohé monografie.

Umělecké dílo Vladimíra Komárka podtrhuje skutečnost, že se stal slavným malířem, aniž by žil a tvořil v Praze nebo Paříži. Tvořil ve svém ateliéru v Nedvězí u Semil a semilští gymnazisté jsou pyšní na jeho pedagogické působení na semilském gymnáziu v letech 1968-1983, kde vyučoval výtvarnou výchovu a byl oblíbeným profesorem.

JEN NĚKOLIK SLOV PEDAGOGA

Často mě napadá stejná otázka, na kterou neznám odpověď. Co je to „krásno“ v dnešním životě? Myslím si, že existuje, ale hledejte k sobě někoho, s kým si upřímně porozumíte ve svých názorech? Hudbu vnímáme v její různosti a podle svého vkusu. Knihy, v nichž jsou ukryta slova: jednou sprádají myšlenky, příběhy, poučení, jindy hloupost a laciný kýč, v čemž zase jiní spatřují pravý opak vašeho nazírání. A tak je to i s obrazy, sochami, chrámy, hrady a zámky, ale též s moderními stavbami. Určitě nezklameme příroda, pokud je ještě krásná, člověkem nezničená. Ve světě virtuální reality se odcizujeme úplně všemu. Poezie, jež je synonymem krásna vůkol nás, se vytrácí z našeho života stejně tak jako vzácné druhy rostlin a živočichů. Už není ani v písničkách, ve kterých dominuje rytmus, zmatené rýmy vulgárních výrazů, banality hluboko pod bodem mrazu. Je to názor nebo realita? A všude byznys, když knížka, tak vkladník nebo kuchařka.

Tak dost! Pesimismus není na místě. Naše dvě gymnázia, české a moravské, se rozhodla zcela jasně: vydáváme básně a tím také do osnov vstupuje „Nepovinný předmět poezie“. V útlé knížce, která je výběrem z devíti vydaných básnických sbírek, se snoubí slovo básníka Aloise Volkmana s poetickou grafikou Vladimíra Komárka. Vlastně opět symbolické spojení Moravana a Čecha. Verše životem vyřčené a tvarované k zamýšlení, krátké, úderné i něžné, čtené pak nejen pro potěchu duše, ale cílené básníkem – lékařem jako výzva k nápravě věcí lidských. A v Komárkových ilustracích nacházíme ono

krásno a ticho, jako bychom ani v čase nežili. Život se zastavil jen na chvíli, čas běží, aniž bychom si to přáli.

Budiž tato knížka básní, s láskou psaná a ilustrovaná, stejně tak vydávaná, jednou z jiskřiček naděje a porozumění pro ty, které ve světě techniky a odcizení osloví. Když se to povede, pak i příští školní rok zařadíme do našich gymnaziálních plánů „Nepovinný předmět poezie“.

MILOŠ PLACHTA

Gymnázium Semily

RANNÍ NOVINY

Na nemocničním pokoji
strávily celý život.
Vydaly se
do poslední řádky.
K půlnoci zemřely
na sešlost věkem.
Moci tak život natáhnout
jako souvětí.

NOČNÍ SLUŽBA

... puls je nehmatný
ozvy neslyšné
dech zastavený
zornice bez reakce.
Hodinky na jeho ruce
jdou dál ...

NADĚJE

Kapka drtí kámen
ne silou ale častý
padáním.

Těch pádů v dějinách.
A pořád zbývá
kámen ke kamenování.

Amen.

OPAKOVÁNÍ

Opakování je matka moudrosti.
Moudrost je matkou pokroku.
Život je neopakovatelný
dí moudře matka.

Básně ze sbírky *Tlak mé krve*, vydala Mladá fronta v r. 1979

*... několik tisíc dětí nemá otce jen proto, že jsou
důsledkem umělého oplodnění svých matek semenem
anonymního dárce. (zpráva ze zahraničního tisku)*

Rodiče kteří se nespátřili.
Nebyli do sebe zahleděni.
Ani po sobě nemrkli.
Umělá svatební noc z neumělé hmoty.
Protetika lásky.
Zvídavé otázky dítěte
budou zavěšené nad postelí
místo svatební fotografie.
Jakou legendu vymyslet o otci
insemináčním dárce?
Paternita v tekutém stavu
konzervovaná a sterilizovaná
objednaná a zakoupená.
Otec zůstane nevěstný a pohřešovaný.
Padl ve vítězstvích civilizace.

RADA

Neházej flintu do žita!
Polehne žito
flintu někdo najde
a vystřelí si
z tebe.

MEMENTO MORI

Smrt už nechodí
po svých patních kostech
s kosou.
Smrt jezdí
předjíždí
létá.
Zvyšuje nadzvukově
rychlost.

ROZDÍL

Život je nejcennější dar
– přitakáváme bez rozdílu.
Jen si tak denně připadat
obdarování!
A ne obtížení.

V. Houdek

MATEMATIKOVI Z GYMNÁZIA

Kdo se nepohyboval
ve svatostáncích příkladů
jako doma
byl pro vás zavrženíhodný odpadlík
jinověrec s nímž počítat
byl by hřích.
A tak dodnes počítám na prstech
puls.
Tápu v procentech
pracovní neschopnosti.
A nevypočitatelné
pro mě zůstávají
údíly pacientů
i matematiků.

P. S.
Přesto bych toužil být
někomu příkladem.

Básně ze sbírky Bez receptů, vydala Mladá fronta v r. 1983

DEVALVACE

Dospělost je samé zlevňování
přeceňování ideálů ...
Mít a být za každou cenu
znamená klesat
na ceně vlastní.

JEDEN DRUHÝ

Nejcennější co lze
odcizit
je odcizit se sobě.
Tak se okrádáme
jeden jako druhý
a není to trestné.

JEDEN S DRUHÝM

Jeden s druhým spojen
jak alpinisté lany
pupečních šňůr
musíme se zajišťovat
k vrcholům života.

Množí se
množí výstupy na vlastní
pěsti.

Nejsme-li v životě
schopni obětí
cítíme se jako oběti života
nebo všehoschopných.

Oč těžkopádnější je
ruku nabídnout
než vztáhnout
Jenom ne simulovat
bezrukost ...

KRMIVO

Všechna sláva
polní tráva.

Všechna tráva
seschne v seno.

Všechno seno
krmná píče.

Všechna píče
marná sláva

výkalem je
k pohnojení

slávy nové
pro niž není
poučení.

ŘEČNÍK

Vypouštěl slova za slovem.
Slov v sále přibývalo rostlo.
Slova se mačkala tlačila
hrnula strkala cpala a valila.
Zmateně hledala únik
nesčetnými zvukovody.
Žádný je nepřijal
neodnesl.
Nakonec je zde přítomní
umlátili ručně potleskem.

Básně ze sbírky Znovuzrození, vydal Blahoslav v r. 1982
a Luxpress v r. 1990

LÉTA PÁNĚ

Dvoutisící výročí
narození Ježíše Krista
se oslavuje v jeho zemi
vojenskými přehlídkami
a salvami
do spolubližních.
Učedníci neužiteční ...

Procházíme Adventem
nevědouce co očekávat
nevědouce v co věřit.
Procházíme Adventem
namísto co by Advent
procházel námi.

PRSTY

Každý má na rukou
své desatero.
Desatero přikázání k službě.
Proč nehneš ani prstem?

Desatero prstů nemůže-li brát
je redukováno na dvě pěsti.
Pouhý pár prstových rukavic
– nezbude po nás víc?

KOLO

Kolo je vynález který lidstvo
posunuje vpřed.
Není-li zařazena zpátečka.

Pod kola dějin
může vběhnout nerozvázně
jedinec i národ.

Co je takto zaviněných havárií
na křižovatkách historie.

Když nejsou respektovány
vyznačené přechody
mezi společenskými řády.

BRZDY

Za brzdy kolům dějin
slouží každý fanatismus
v jehož systémech
je lidská krev
brzdovou kapalinou.

HODINY

Podobni maňáskům
ve vašich ručičkách.
I čas nám vyměříte
k trvání výstupu ...
Domněle vás
řídíme si
my.

SLUNEČNÍ HODINY

Musely bývat
slunnější doby
když jejich čas se měřil
na slunečních hodinách.
Vteřinová ručičko
držíš nás zkrátka.

POPELNICE

Lid popelnicových polí
osídlil zeměkouli.
Zabydlel ji obaly zbytky
odpady a harampádím.
Budoucí archeologové
našich zavážek a skládek.
Urny civilizace
nestačí k pohřbívání.

Kam vyprázdnit
co zkazilo se v nás?

ZÁPALKY

Už celých dvě stě let
se požáry rodí
v hlavičkách útlých sirek
kterým to zapaluje ...

Záleží jak je která
ohnivě pro věc zapálena
i na příhodných podmínkách.
Bez nich může hořet horlivostí
každá jen sama.

Když pokojně vedle sebe leží
v noclehárně své krabičky
neřekl bys kolik spalující vášně
se v nich může vznítit.

MÍČ

Jsem zvyklý být středem pozornosti
byť se všichni do mě jen strefují.

Čím prudší nárazy o zem
tím povznáším se výš.

Nelituje se pro každý kopanec.
Může se proměnit ve vítězný gól.

A bojujte proti sobě:
Mým prostřednictvím.

TABULE

V učebnicích je to černé na bílém.
Nic se nám neplete ve všem máme
jasno.

Proč ztrácíme u tabule jistotu?
Tam je to vždycky totiž naopak.

Handwritten signature or text below the illustration.

OBRAZOVKA

S rostoucím počtem
kvalitních barevných obrazovek
neubývá šedivosti
našeho levně kolorovaného života.

ANTIKONCEPCE

Antikoncepční poradny.
Antikoncepční prostředky
způsoby a formy antikoncepce.
Podle jaké koncepce jsme se vlastně
narodili?

OTÁZKA PARADOXU

„Maminko, proč já nemám
taky dva tatínky
jako druzí kluci –“
ptá se vyčítavě dítě
při představě jak je ošizeno
o dalšího výborného otce.
Nedorostlo dosud poznání
že s přibývajícím počtem otců
se otce vlastně nedostává.

PO UKVAPENÝCH FACKÁCH (synovi)

Bezelstností ojiněná tvář
vydaná napospas otcovské autoritě.
Mám v malíčku právo silnějšího
natož v celé ruce.

Mé tváře rudnou políčkované výčitkami ...
„Nechte maličkých přijít ke mně ...“
A já jim nafackuji.

BŘEMENA

Proč se tahat druhým s břemeny?
Životem jdou rychleji ti, co nic nenesou
a ničím nezatěžují se.

Kde jsou dřív v životě?
U jeho východu.

Betlém – to není chatrný chlív
ale mohutná základna
nové naděje
pro sebenepatrnější lidský atom.

TEORIE VÍRY

Disk naší galaxie
o průměru sto tisíc světelných let
letí vesmírem.

To byl hod!
Miliony let na své dráze
a měl by letět do tmy?

Discobolos co ho vymrštil
trénovaně z ruky za velkého třesku
s dalšími disky galaxií...

Nebeský Discobolos
nebo teorie velkého třesku?
V obojí musíme uvěřit.

(inspirováno přednáškou doc. Dr. J. Kleczka, DrSc.)

V lební
skořápkové dutině
ořechů
je ukryt mozek
podzimu.
Podoben
jádru člověka.

RŮŽE NA KONCI ŘÍJNA

Růže na konci října
marně vrhají
svá trnitá kopí
po přízemních mrazících
které je nelítostně rdousí.

S přízemností
je donkichotské bojování.

LAMENTACE

Dny zmrvené
dny fůry naložených mrv a plev
a vymláčené prázdné slámy
házené pod kopyta pod žlaby.
Dny kterým čouhá sláma z bot
takové chlévsky zmrvené dny ...

A přesto nezbytné dny do počtu
jednoho života
bez nichž by nevydal
žeň svých klasů.

10. LEDNA 1986

Kam Praho odešel tvůj vyznavač
tvůj zpovědník tvůj mluvčí
statečný ochránce i bohém poslední
co psal jen inkoustovým perem
namáčeným do borůvčí.

Že není ani stopy v ranním sněhu?
Jen se rozhlédni
jeho pero bylo nejmenší
z tvých věží
bylo jemným rydlem do srdcí
i do paměti.

Náklady jeho knih na srdci lidem leží
a nové přibudou tam dětem našich
dětí.

Báseň k úmrtí Jaroslava Seiferta

NAD GRAFIKOU VLADIMÍRA
KOMÁRKA

(věnováno jeho památce)

Hodiny umístěné mezi vázy
natahují ručičky po květinách.
Ten květinový čas ať neodchází ...

I my tvoříme čestnou stráž
k počtě času jež nám bývá svěřen
a který je i není náš.

LITOVEL

Jak vešlo do známosti
Jan Čep ji nazýval
mé Sedmimostí.

Pro mne je sedmerým
divem světa dětství.
Jediným mostem
k dospělosti.
A zpět do dětství.

KRAJINA ČESKÝCH GRANÁTŮ

Na šíji šňůry alejí
s granáty jeřabin.

Při jejich výbrusu
se slunce poranilo.

Krvácení prosakuje
obvazem červánků.

Semilsko 1997

OBSAH

Ranní noviny	13
Noční služba	13
Pláž	14
Síla	14
Naděje	16
Opakování	16
<i>Rodiče, kteří nespatřili ...</i>	17
Rada	17
Memento mori	18
Rozdíl	18
Matematikovi z gymnázia	20
Devalvace	20
Jeden druhý	21
Jeden s druhým	21
<i>Nejsme-li v životě ...</i>	21
<i>Oč těžkopádnější je ...</i>	22
Krmivo	22
Řečník	23
Léta Páně	23
<i>Procházíme Adventem ...</i>	24
Prsty	24
Kolo	25
Brzdy	25
Hodiny	26
Sluneční hodiny	26
Popelnice	27
Zápalky	27
Míč	28
Tabule	28
Obrazovka	30
Antikoncepce	30

Otázka paradoxu	31
Po ukvapených fackách	31
Břemena	32
<i>Betlém – to není ...</i>	32
Teorie víry	33
<i>V lební ...</i>	33
Růže na konci října	34
Lamentace	34
10. ledna 1986	35
Nad grafikou V. Komárka	36
Litovel	38
Krajina českých granátů	38